

Jo em dic Brisa, i tu?

Itineraris sobre refugi i asil per a l'educació primària.

Els Drets de les persones

ACTIVITAT	5.1. PER QUÈ ES FUIG? Les guerres, les persecucions, les violacions de drets humans, la fam, la pobresa, les diferències, les desigualtats.	Pàgina 5
ACTIVITAT	5.2. ELS DRETS HUMANS Què són els Drets Humans? Quants n'hi ha? Es compleixen?	Pàgina 8
ACTIVITAT	5.3. CONVENCIÓ DE GINEBRA DE 1951 SOBRE L'ESTATUT DELS REFUGIATS Quan els Drets Humans no es compleixen...	Pàgina 11
ACTIVITAT	5.4. ELS DRETS DELS INFANTS Els infants també tenim drets. Quins són?	Pàgina 14
ACTIVITAT	5.5. PROTEGIR, ACOLLIR... Acollir i protegir, dues cares de la mateixa moneda?	Pàgina 17
ACTIVITAT	5.6. L'ACNUR Què és? Què fa? Com podem conèixer on treballa i amb qui?	Pàgina 19

Els Drets de les persones

Forma part del recurs educatiu

Jo em dic Brisa, i tu?

Itineraris sobre refugi i asil per a l'educació primària.

© 2010 Comitè Català per als Refugiats - Comitè Català de l'ACNUR

Aquesta publicació té finalitats exclusivament educatives, es realitza sense ànim de lucre i es distribueix gratuïtament, en qualitat de préstec, a tots els centres educatius de Catalunya que ho sol·licitin. Queda prohibida la seva venda a tercers, així com la reproducció total o parcial dels seus continguts sense autorització expressa dels titulars del Copyright. Tots els drets reservats.

© Pepi Soto Marata (direcció i coordinació)

© Susanna Tovács Wertheimer

© Beatriz García García

© Laia Prat García

*Membres del Grup de Recerca MOSSA, Departament d'Antropologia Social i Cultural
Universitat Autònoma de Barcelona*

© de les il·lustracions: Pia Vilarrubias Codina

Primera edició; febrer de 2010

Dipòsit legal; B-12668-2010

INTRODUCCIÓ.

El cinquè quadern d'activitats del recurs aprofundeix en els Drets de les persones des d'una perspectiva que subscriu la igualtat com a principi i que reconeix la injustícia com a realitat que és necessari denunciar i transformar. Per això es requereix adquirir un compromís personal i conjunt envers la disminució de la desigualtat. Des de la perspectiva sociocultural que vertebrava la proposta, considerem imprescindible treballar a partir de processos que permetin la millora de la consciència, tant entre el professorat com entre l'alumnat i les seves famílies. Cal doncs conèixer algunes dades disponibles, obtingudes per organismes internacionals o disponibles en informacions estadístiques sobre l'estat actual del món, però també considerem imprescindible reflexionar sobre les necessitats humanes bàsiques, ja que és a partir d'elles i de la seva vulneració que hi ha respostes i regulacions institucionals i ciutadanes, per mirar de pal·liar-les.

La proposta recupera aspectes ja treballats al voltant dels objectes estimats i triats, de les formes de vida, o de les diferències i semblances entre persones i entre infants, per mirar de posar-ho en relació amb allò que totes les persones necessitem. Aquestes necessitats es vulneren des de diferents àmbits i per raons diverses, però sempre generen dolor i patiment i obliguen moltes persones a fugir. A la terra existeixen diferents normes que s'haurien de complir que intenten garantir que tothom tingui allò que necessita i pugui viure en pau. Aquestes normes han sorgit després de greus crisis humanitàries i han posat d'acord molts països. Els infants tenen algunes necessitats diferents de les dels adults i per això s'han reconegut els seus drets a part. Les persones refugiades es troben en situacions de gran indefensió i també s'ha legislat sobre la seva situació i sobre els seus drets.

El quadern temàtic sobre els Drets de les persones inclou sis activitats que poden ser tractades com a procés o amb independència les unes de les altres, però que si es treballen amb continuïtat respecte dels anteriors quaderns poden servir per conèixer què s'ha fet a escala internacional per donar resposta a les situacions de gravetat extrema plantejades anteriorment. És aquí on es poden tractar específicament les regulacions internacionals i l'acció de l'ACNUR. Les activitats proposades són:

1. **Per què es fuig?**
2. **Els Drets Humans**
3. **Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats**
4. **Els Drets dels Infants**
5. **Protegir, acollir...**
6. **L'ACNUR**

Conceptes del glossari relacionats:

Aquest nucli de contingut es relaciona amb quasi bé tots els conceptes inclosos en el Glossari. És a dir que d'una manera o d'una altra es tracten:

- **ACNUR**
- **ACOLLIDA**
- **ASIL**
- **CIUTADANIA**
- **COMITÈ CATALÀ DE L'ACNUR**
- **CONVENCIÓ DE GINEBRA DE 1951 SOBRE L'ESTATUT DELS REFUGIATS**
- **DEPORTACIÓ**
- **DIFERÈNCIA**
- **DISCRIMINACIÓ**
- **DRET INTERNACIONAL HUMANITARI**
- **DRETS HUMANS**
- **DRETS DELS INFANTS**
- **EXILI**
- **IDENTITAT**
- **IGUALTAT**
- **INTEGRACIÓ**
- **NEUTRALITAT**
- **ORGANISMES INTERNACIONALS**
- **PERSONES APÀTRIDES**
- **PERSONES DEMANDANTS D'ASIL**
- **PERSONES DESPLAÇADES INTERNES**
- **PERSONES REFUGIADES**
- **PERSONES RETORNADES**
- **PREJUDICIS**
- **PROTECCIÓ**
- **REFUGI**
- **REPATRIACIÓ**
- **RETURN**

Les **activitats 5.3 Convenció de Ginebra de 1951** i la **5.6 L'ACNUR** són les més específiques en relació amb el fenomen del Refugi i l'Asil i per tant són fonamentals per al nucli, però hem preferit considerar com **activitat** principal la **5.5 Protegir, acollir...** ja que són dues actituds clau. La primera –protegir– és l'actitud bàsica de tot el treball de l'ACNUR amb les poblacions refugiades i forma part dels seus valors centrals. La segona –acollir– sintetitza el respecte necessari per a afavorir els processos d'adaptació –per exemple a l'escola, però també a un nou país–, forma part dels projectes educatius de centre i és, alhora, constitutiva de bona part de les propostes de política educativa a Catalunya i a Europa en general. Ambdues poden acompanyar-se però no són sinònimes. Ens sembla necessari precisar-ne els matisos i, a més, els comportaments que se'n deriven permeten nivells de concreció molt interessants per afavorir la comprensió en els infants d'entre 6 i 12 anys, de realitats crues com les que ens ocupen.

El quadern 5 fa de pont entre el coneixement del fenomen que s'introdueix a partir del conte i dels quatre primers quaderns, i les accions que, des de la petita realitat de cadascú de nosaltres, podem dur a terme i que es proposen com a tancament de tot el treball, al quadern d'activitats 6.

Itineraris possibles entre activitats:

- 5.1.** Vincles amb les activitats 2.1, 2.3, 3.1, 3.2 i 3.6.
- 5.2.** Té relació amb tot el recurs però especialment amb 1.6, 2.1, 3.1, 3.4, 4.1, 4.4, 4.5 i 6.10.
- 5.3.** Està relacionada amb 1.6, 2.1, 3.6, 4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 6.5 i 6.6.
- 5.4.** La treballa tot el nucli 1 però en particular 1.6, 3.4, 4.4, 4.5 i 6.10
- 5.5.** Es relaciona amb 3.3, 3.5, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6, 6.7 i 6.9
- 5.6.** Es pot treballar amb 3.3, 3.6, 4.1, 4.2, 4.3, 4.6, 6.5, 6.10 i 6.11.

ACTIVITAT 5.1

PER QUÈ ES FUIG?

QUÈ APRENEM?

- A concretar i a reflexionar sobre els motius pels quals la Brisa i els seus germans fugen.
- Conèixer i analitzar alguns dels motius pels quals les persones han de fugir a diferents llocs del món, en èpoques diferents i per períodes també diferents.
- A consultar diverses fonts i obtenir algunes dades publicades.

FEINA PRÈVIA.

És necessari haver llegit el conte, com a mínim aquelles parts que es treballen amb els quaderns 1 i 2, ja que és on s'introdueix el canvi en la vida de la Brisa i els seus germans que, d'una situació estable es veuen abocats a fugir. Recomanem també haver realitzat prèviament les **activitats 2.1 Marxar, per què?** i/o la **3.1 De què fugim?**. Són activitats relacionades que poden predisposar els infants al coneixement d'altres poblacions i territoris.

Si s'ha fet l'**activitat 3.6 Viure l'exili**, es pot partir de les conclusions obtingudes de les entrevistes. Els testimonis de persones amb experiències diverses poden haver donat llum a diferents causes de l'exili. En tots els casos es tracta d'aprofitar el que s'hagi treballat abans.

DESENVOLUPAMENT.

Aquesta activitat es basa en la cerca d'informació existent sobre les causes de l'exili i implica concretar alguns episodis històrics que l'han provocat i que poden ser més o menys propers en l'espai o en el temps. També requereix la comparació de les informacions sobre un mateix cas. Per tant pot ser una activitat adequada per a nens i nenes de cicle superior.

- 1.** Fer una tria de l'exili que es vol investigar. Pot ser algun dels que hagin sorgit si s'ha fet l'**activitat 3.6**, algun que formi part dels continguts de l'àrea de coneixement del medi social i natural o bé algun altre que pugui ser objecte recent o actual en els mitjans de comunicació –lamentablement aquesta opció sempre és una possibilitat–.

2. Concretar amb els nois i noies la informació a obtenir, com ara:
 - a. El lloc on s'ha produït aquest exili, quins estats i territoris l'han generat/acollit.
 - b. L'època històrica.
 - c. Les persones a qui ha afectat: En nombre, gènere, edats. En ubicacions d'aquestes poblacions i els seus itineraris aproximats.
 - d. Els motius de l'exili: Les guerres, les persecucions, les violacions de drets humans, la fam, la pobresa, les diferències, les desigualtats. Repressió política. Repressió ideològica, religiosa, ètnica, de gènere o per pertinença a determinat grup social.
3. Definir les fonts d'informació que es consultaran, ja sigui fer una nova lectura de les conclusions de les entrevistes –**activitat 3.6**–, cercar a la biblioteca de l'escola, a la premsa o televisió, a internet... amb la intenció de poder comparar les dades que s'obtinguin.
4. Formar tres o quatre grups reduïts i que cada grup cerqui la informació a una font de dades diferent, sobre el mateix conflicte. Per exemple, un grup recull informació a la biblioteca, l'altre a la premsa o mitjans de comunicació i l'altre a internet.
5. El professorat hauria de fer un document tipus per anotar-hi tots els resultats de cada grup, i els comuns. Aquest document ha d'incloure dades d'identificació de cada grup i totes les dades que s'hagi pactat que cal obtenir.
6. S'ha de preveure un temps de treball per a l'elaboració de la informació i per a escriure un document –que hauria de tenir les mateixes pautes per a tots els grups– amb els resultats de la cerca del grup, que després servirà per fer una posada en comú, comparar i elaborar les conclusions.

TANQUEM.

Es pot pensar d'elaborar una presentació de PowerPoint sobre el procés de treball i els seus resultats. El PowerPoint és un producte que té moltes possibilitats de difusió de la feina feta. Tant en sessions d'assemblea dels nois i noies a l'escola, com en alguna activitat compartida amb altres centres del barri o amb les famílies i, a més, es pot penjar al web del centre.

Finalment és molt important recuperar la història de la Brisa i els seus germans, per precisar les raons de la seva fugida i imaginar el que pot significar l'experiència en un context de proximitat potser més significatiu.

TEMPS.

Com a mínim s'han de preveure tres sessions de treball, separades entre sí perquè els nens i nenes puguin fer la cerca d'informació.

La primera sessió per a decidir l'exili a investigar, formar els grups de treball, decidir les dades a obtenir i organitzar el procés de la feina a fer; una segona sessió per a fer treball en grups reduïts amb l'objectiu d'emplenar el document de resultats i una tercera sessió per a posar en comú la informació obtinguda i elaborar unes conclusions sobre les causes de l'exili.

QUÈ NECESSITEM?

Paper i llapis o pissarra i guix per fer l'esquema de les dades a obtenir. Documentació diversa. Espais de treball, amb taules i a ser possible ordinadors, per a poder fer el tractament de la informació i elaborar conclusions.

ALTRES POSSIBILITATS.

Si els nois i noies són de cycle superior es pot proposar que cada grup reduït faci la cerca relacionada amb una situació d'exili diferent, tenint en compte un cert grau de varietat, tant territorial com històrica. Cada grup haurà d'obtenir totes les dades i des de diverses fonts, fent la comparació i contrastant la informació obtinguda pel mateix grup. D'aquesta manera es pot fer una posada en comú sobre els diferents exilis i fer una anàlisi i unes conclusions de major elaboració i complexitat.

ACTIVITAT 5.2

ELS DRETS HUMANS.

QUÈ APRENEM?

- Que hi ha uns Drets Humans.
- Quins són alguns d'aquests Drets.
- Què saben les persones del nostre entorn sobre els Drets Humans.
- Quin és l'origen de la Declaració dels Drets Humans el 1948.
- A precisar quins Drets Humans es vulneren amb la situació d'exili i refugi que viuen la Brisa i els seus germans.

FEINA PRÈVIA.

S'ha de conèixer la història del conte, almenys fins el moment de la història en què la mare de la Brisa llegeix la carta que els informa de les possibilitats de reagrupament familiar amb el pare.

Aquesta activitat requereix explicacions del professorat als nois i noies, que s'han d'haver preparat prèviament, sobre l'origen dels Drets Humans i la seva història i sobre quins són els Drets Humans. Recomanem visitar la pàgina http://www.bcn.cat/infancia/catala/arbre_drets/drets_humans_historia.html Pot ser molt útil el llibre de Leah Levin (1999 [1998]) *Derechos humanos: preguntas y respuestas*, editat per UNESCO/Bakeaz, tant per al professorat com per orientar el debat a l'aula.

DESENVOLUPAMENT.

1. El treball s'inicia amb una pregunta: Què hem pots dir sobre els Drets Humans? Aquesta pregunta pot adreçar-se a diferents persones, tot seguint una seqüència com ara: als nens i nenes de la classe, als nens i nenes d'altres classes de l'escola o al professorat del centre, fins i tot a les famílies quan deixen els seus fills i filles al matí. Si 25 infants es reparteixen per l'escola per demanar aquesta informació poden recollir moltes dades en 10 minuts. Seqüència que pot tenir la dimensió que es consideri més adient, segons el temps disponible, el coneixement del tema o l'edat dels nens i nenes. Cal anotar les respostes que es van obtenint.
2. A l'aula s'aniran llegint les respostes anotades i fent un recull –a la pissarra o en un altre suport que permeti que la informació sigui ben visible i que tothom la pugui llegir–, de manera que les respostes repetides es comptabilitzaran per disposar de: a) repertori de respostes i b) freqüències de cada resposta.

3. A continuació proposem un debat sobre el que les persones a qui s'ha preguntat saben dels Drets Humans i el que els nens i nenes puguin saber a més a més. També pot ser un bon moment per comentar els dubtes o formular preguntes.
4. Després del debat en grup és el moment de presentar per part del professorat els Drets Humans, el seu origen, el seu abast, la seva importància i finalment quants són i quins són. Del conjunt de Drets podrien seleccionar-se'n alguns, segons l'edat de la classe, i llegir-los en veu alta, comentant-los perquè vagin quedant aclarits tots els dubtes.
5. Després, dos o tres infants de l'aula s'encarreguen de llegir les parts del conte que mostren la vulneració dels Drets Humans en el cas de la Brisa i la seva família. Es tracta d'aturar-se en tot allò que els nens i nenes posin en relació de manera explícita amb la reflexió sobre els Drets Humans feta anteriorment.

Com alternativa a la lectura es pot projectar el DVD del conte i que els infants encarregats d'aquesta tasca siguin els que aturin la projecció en el moment que ho considerin oportú per explicar-se.

6. Fer un canvi de dinàmica i posant-se tothom de peu, fer una filera. Tancar els llums, estar-se molt quiets i en silenci. El mestre o la mestra tapen els ulls de cada nen i nena de la filera amb un mocador i els mouen de la seva posició inicial, deixant-los en un altre lloc de la sala. Després de moure'ls a tots, demana que recordin si en algun moment han sentit que no eren respectats. Aquests pensaments no es comparteixen, només es comparteix el silenci i la situació de vulnerabilitat d'estar drets amb els ulls tapats sense saber molt bé on. Al final treure's cada ú poc a poc el mocador i deixar-lo en una pila al centre de la classe, o al damunt d'una taula o en un cabàs.

TANQUEM.

Aquesta activitat podria tancar-se amb el punt 6 del desenvolupament, però també amb una reflexió conjunta sobre per què s'han de respectar els drets de les persones, ja sigui a classe o entre els veïns o entre els habitants d'un poble... Mirar de respondre la pregunta amb poques paraules i en acabar fer dos minuts –o un o cinc– de silenci, en senyal de respecte per totes aquelles persones, grans i menudes, de diferents llocs del món, que ara, en aquests mateixos moments, pateixen la vulneració dels seus Drets Humans.

TEMPS.

Proposem treballar-la durant **un dia sencer** encara que impliqui reorganitzar les tasques lectives dels nois i noies. La presa de dades inicial, el buidat, escoltar les presentacions del mestre o la mestra i fer la lectura de cada Dret Humà i el seu corresponent comentari obert, han de fer-se en condicions tranquil·les, amb temps suficient per tancar les reflexions que puguin sorgir. D'aquesta manera s'estarà informant implícitament els nens i nenes que el tema s'ho mereix.

QUÈ NECESSITEM?

Disposar de temps sense interrupcions per poder reflexionar i compartir tot el procés de treball, si pot ser amb el mateix grup de nens i nenes tota l'estona (si es fa en dies diferents es corre el risc que no sigui així). La disponibilitat d'altres persones per poder preguntar. Paper o llibretes per anotar les respostes a la pregunta. Un espai amb pissarra o similar i amb les taules o cadires disposades en rotllana, o bé que permeti seure al terra. Un mocador o tros de roba per persona per tapar els ulls.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Una variant que pot permetre resoldre l'activitat en una o dues sessions però de dies diferents enlloc de durant un dia sencer, és formular la pregunta Què hem pots dir sobre els Drets Humans? als germans, pare, mare, àvia, avi o altres parents, o als veïns i veïnes i portar les respostes anotades el dia següent.
- Els Drets Humans poden ser llegits pel professorat o pels nens i nenes. En tot cas s'han de llegir disposant de temps per pensar-hi i comentar-los. Es poden escriure en papers o cartolines per separat, de manera que cada dos nens o nenes disposin d'una frase per llegir en veu alta.
- Finalment, tot i que podria ser una activitat diferenciada, una variant d'ampliació pot ser intentar definir entre tots almenys un Dret i un Deure dels membres de la classe amb un doble objectiu: a) experimentar la dificultat de posar-se d'acord i b) copsar les possibilitats d'acompliment dels Drets i Deures de la classe.

ACTIVITAT 5.3

LA CONVENCIO DE GINEBRA DE 1951 SOBRE L'ESTATUT DELS REFUGIATS.

QUÈ APRENEM?

1. Què és la Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats.
2. Quins països la signen i per què.
3. Quins drets tenen les persones que han de refugiar-se i demanar asil.

FEINA PRÈVIA.

Recomanem la lectura per part del professorat dels conceptes del Glossari relacionats: Drets Humans, Asil, Refugi, Convenció de Ginebra de 1951, Persones demandants d'asil i Persones refugiades, per familiaritzar-se amb les diferències entre ells i poder tractar el tema de la Convenció de Ginebra de 1951 en profunditat, seleccionant els fragments que es considerin oportuns, d'acord amb l'edat dels nois i noies de la classe. També es pot consultar el text complet al web <http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/0005.pdf> o al CD de documentació que annexem.

DESENVOLUPAMENT.

El format de treball que proposem és semblant al de l'**activitat 5.2** sobre **els Drets Humans**.

1. Iniciar la feina amb una pregunta: Què em pots dir de la Convenció de Ginebra de 1951? O bé: Saps què és la Convenció de Ginebra de 1951? Recomanem fer la pregunta al professorat del centre o als familiars adults dels nens i nenes de la classe, per exemple. Cal anotar les persones a qui es pregunta i les respostes, tot i que com és una regulació internacional menys coneguda que els Drets Humans és probable que s'obtinguin poques respostes. Això és una constatació que es pot utilitzar per pensar-hi una mica.
2. Dur a terme una sessió de posada en comú de les respostes obtingudes. Anotar-les en un lloc ben visible per tothom i constatar les diverses respostes i el nombre de vegades que s'ha respost cada una. Cal incloure l'absència de resposta i fer-ne el corresponent recompte. Comentar i valorar els resultats.

3. A continuació el professorat haurà d'introduir el tema de la Convenció de Ginebra de 1951, el seu origen, el que regula, les dificultats d'aplicació, els països del món que l'han signat, l'existència d'un Protocol posterior, etc. Aquesta tasca requereix una preparació prèvia important per part del professorat.

Es pot fer mitjançant una explicació, fent una lectura –també poden fer-la els nens i nenes– dels conceptes del Glossari, per exemple sobre la definició de persones refugiades i sobre el dret d'asil, o bé projectant el mapa dels països que l'han signat per fer un exercici de localització geogràfica que després es pot treballar a nivell individual amb fotocòpies del mapa mundi on s'hagin de precisar les informacions que es considerin rellevants pel grup.

4. Reprendre la història del conte, ja sigui amb la projecció col·lectiva del DVD, escoltant la música i seguint els ritmes que ens suggereix, ja sigui amb la lectura del text escrit i la posterior projecció del DVD, ja sigui únicament amb la lectura del text. D'aquesta manera recuperem la Brisa i la seva família i podem treballar els drets que tenen les persones que viuen en situació de refugi i que són demandants d'asil, exemplificant-ho amb els protagonistes del conte.
5. Finalment es pot fer una selecció dels aspectes que més hagin interessat els nens i nenes per poder-los donar a conèixer a la resta de la comunitat educativa o fins i tot a les famílies. Aquests aspectes podrien formar un guió de continguts perquè cada nen o nena participi amb un poema o una narració als Jocs Florals de l'escola o a la revista del centre.

TANQUEM.

El tancament de l'activitat no es resoldrà fins que es visualitzi la feina feta, ja sigui en forma d'escrits a la revista o a les parets de l'escola, ja sigui en els Jocs Florals.

TEMPS.

Per fer les preguntes i la posada en comú de les respostes s'hauria de pensar en una sessió d'**una hora** aproximadament. Si les preguntes es fan fora de l'escola s'han de preparar amb anterioritat. Per a l'aprofundiment sobre la Convenció es necessita una sessió d'**una hora** com a mínim. Per la projecció del DVD, la lectura del conte sencer i la reflexió sobre les persones que viuen situacions semblants a la de la Brisa i la seva família, **una altra sessió**. Si es fa l'opció d'escriure els aspectes de més interès i participar amb escrits als Jocs Florals o a la revista del centre es poden necessitar dues o tres sessions més de treball.

QUÈ NECESSITEM?

Persones a qui preguntar, llibretes i llapis o bolígrafs per anotar les respostes. Pissarra o alguna superfície que sigui visible per a tothom, guixos o retoladors per a escriure tota la informació. Els fragments de la Convenció de Ginebra de 1951 que s'hagin de comentar, fotocopiats o en projecció de PowerPoint –si és projecció necessitem un ordinador amb canó o bé un projector de transparències–. En tots dos casos una paret blanca o una pantalla de projecció. També ens cal per a projectar el DVD del conte. Un espai on treballar amb tranquil·litat. El compromís de la revista del centre –o del barri– per a la publicació o bé el compromís de la tutora o el tutor de cara als Jocs Florals.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Depenent de l'edat dels nois i noies la informació sobre la Convenció de Ginebra de 1951 poden buscar-la ells mateixos, a la biblioteca, a internet o consultant bibliografia especialitzada. Proposem consultar la documentació internacional a la web del Comitè Espanyol de l'ACNUR (www.eacnur.org) o a la web internacional de l'ACNUR que pot trobar-se en castellà i en anglès (www.acnur.org / www.unhcr.org), permetent, a l'hora, treballar les llengües.
- Una altra variant seria proposar que tot el centre dediqui els Jocs Florals del curs al tema del refugi i per tant els continguts de la Convenció de Ginebra de 1951 podrien ser-ne el tema vertebrador.

ACTIVITAT 5.4

ELS DRETS DELS INFANTS.

QUÈ APRENEM?

1. Quin va ser l'origen de la Declaració dels Drets dels Infants de 1959.
2. Quins són alguns d'aquests Drets.
3. Què és la Convenció sobre els Drets de l'Infant de 1989.
4. Concretar-ne el seu compliment o no, en relació amb els protagonistes del conte.
5. Reflexionar, de manera compartida, sobre el seu abast i significat.

FEINA PRÈVIA.

Suggerim al professorat fer algunes consultes a interessants materials ja disponibles en pàgines web sobre la Declaració dels Drets dels Infants de 1959 i la Convenció sobre els Drets de l'Infant de 1989, com per exemple a la pàgina web dels Drets de la Infància de l'Ajuntament de Barcelona a l'adreça http://www.bcn.cat/infancia/catala/drets_arbre.html.

El professorat ha de preparar amb antelació tants folis com infants participin de l'activitat, ha de triar un nombre de Drets dels Infants que li permeti fer petits grups de treball de tres nens i nenes, com a mínim, i ha d'escriure en un dels marges del foli un dels Drets triats, perquè els infants hi puguin treballar.

És imprescindible que els infants coneguin el conte "L'ametller no va poder fugir", en la seva versió en paper, i hagin treballat la seva història. Òptimament s'hauria d'haver aprofundit en alguns dels aspectes realitzant prèviament algunes activitats dels quaderns d'activitats 1 a 4.

DESENVOLUPAMENT.

1. Iniciarem l'activitat parlant de la Brisa, dels seus germans i de les reflexions que els nens i nens de l'escola de la Lluïsa i en Tim potser facin de la seva situació, fent especial èmfasi en els quatre principis bàsics de la Convenció sobre els Drets de l'Infant de 1989: el principi de no discriminació; el de defensa del millor interès de l'infant; el del dret a la vida, a la supervivència i al desenvolupament; i el de respecte per les opinions del nen.
2. Repartim els folis –un per infant– i després del repartiment es fa una lectura en veu alta de totes les frases que hi ha escrites. Cal escoltar-les bé perquè els infants han d'agrupar-se amb la resta de nens i nenes que han llegit la mateixa frase que ells.

3. Organitzats per petits grups de Drets dels Infants, els nens i nenes poden fer dues coses –o les dues, segons es consideri–:
 - a. Descriure, dibuixar o pintar els aspectes de la història de la Brisa i la Lluïsa que relacionin amb el Dret que els ha tocat com a grup, tant si s’acompleix com si no s’acompleix.
 - b. Descriure, dibuixar o pintar alguna situació que hagin viscut o coneguin per altres en què el seu Dret s’acompleixi o no s’acompleixi.

4. El resultat del treball compartit per cada grup s’ha d’exposar –visualment o parlant-ne– al conjunt dels qui han participat. Es poden fer servir els mateixos folis omplerts i fer-ne un àlbum de classe sobre “Els Drets de la Infància”. L’àlbum hauria de contenir les aportacions escrites, dibuixades o pintades, un índex amb tots els Drets dels Infants que s’hagin treballat, on consti el nom dels nens i nenes que ho han fet i uns quants folis en blanc al final, per poder-hi escriure comentaris.

TANQUEM.

Sugerim implicar a les famílies en el tancament d’aquesta activitat. L’àlbum podria fer-se circular durant un mes, anant i venint cada dia de casa d’un dels infants de la classe. A la tarda se l’emporten i l’endemà al matí el retornen. El compromís –que també pot està escrit a l’àlbum– és mirar-lo amb el pare, la mare i els germans, i després afegir-hi una frase, un dibuix, un comentari, un desig.

TEMPS.

Per fer l’activitat amb els nois i noies es necessita –coneixent prèviament el conte– una sessió d’**una hora**. Si es volen fer els dos exercicis del punt 3 del desenvolupament, potser caldran dues sessions. Dependrà també de l’edat dels infants i del nombre de Drets que es vulguin treballar. Si es fa circular, s’hi estarà treballant aproximadament un mes.

QUÈ NECESSITEM?

Els continguts de la Convenció sobre els Drets de l’Infant de 1989 per poder-los treballar amb els nens i nenes. En aquest sentit recomanem utilitzar l’exemplar de Lectura Fàcil que es pot trobar al web de l’Ajuntament de Barcelona: <http://w3.bcn.es/fitxers/dretscivils/convenciodretsinfantscatala.436.pdf> i que està pensada per a infants de 6 a 14 anys i es pot obtenir en pdf.

També necessitem folis, retoladors, cartolines per a les tapes de l’àlbum, colors per dibuixar o pintures. Si es fa circular, necessitem el temps de llegir cada matí el que la família de l’infant que el retorna hi ha escrit. Escoltar-ho i fer-ne el traspàs al següent de la llista.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Pot ser de molta utilitat consultar "La ruta dels Drets de la Infància" dins del mateix web dels Drets de la Infància. Les activitats proposades per diferents institucions de la ciutat de Barcelona amb motiu del 20è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant de 1989 es troben a: http://www.bcn.cat/infancia/catala/ruta_activitats.html. En aquesta adreça es pot accedir a les entitats i un cop dins es troben les "Pàgines del llibret", unes fitxes que suggereixen materials de suport referits als Drets dels Infants: una pel·lícula, un conte i un lloc web, i que permeten aprofundir-hi.
- Per ampliar informació tant per infants com per adults –famílies o professorat–, recomanem fer un cop d'ull a la bibliografia que apareix al web <http://w3.bcn.es/fitxers/dretscivils/bibliografia.829.pdf> de l'Ajuntament de Barcelona.
- També recomanem fer un cop d'ull a la proposta de la Diputació de Barcelona i la Fundació Catalana de l'Esplai sobre els Drets dels Infants a la pàgina: <http://www.dretsinfant.cat/> Hi presenten un conjunt d'activitats interactives, molt completes i suggeridores que poden utilitzar-se directament per treballar aquest tema.
- Pel que fa a la circulació de l'àlbum, podria pensar-se a implicar totes les aules d'un cicle o bé a tot el centre i fer-ho durar tot un curs. A final de curs, fer-ne el lliurament a la biblioteca de l'escola, per exemple, per tal de ritualitzar un tancament adequat a una tasca d'aquesta magnitud.

ACTIVITAT 5.5

PROTEGIR, ACOLLIR...

QUÈ APRENEM?

1. Que protegir i acollir són comportaments diferents.
2. A precisar situacions de protecció i situacions d'acollida.
3. A practicar l'acollida i la protecció amb els titelles de Ca La Brisa i Ca La Lluïsa.

FEINA PRÈVIA.

El professorat pot consultar al Glossari annex els conceptes d'Acollida i de Protecció. L'acollida és un terme proper als entorns escolars tot i que el seu ús es relaciona amb les persones estrangeres i/o immigrants. La protecció en canvi, és un concepte indissoluble de l'atenció a les persones refugiades. La protecció implica una situació de vulnerabilitat o de possible feblesa i indefensió a la qual es dona resposta. En canvi, l'acollida implica canvis a la pròpia vida de qui exerceix l'acollida. Tot i que un i altre comportament s'exerceixen per justícia, organitzada i voluntàriament. Es pot protegir sense acollir i es pot acollir sense protegir.

DESENVOLUPAMENT.

1. Primerament cal fer dos grans grups que apleguin el conjunt d'infants de la classe. Cada grup adoptarà una de les famílies de titelles: Ca la Brisa o Ca la Lluïsa.
2. El professorat ha de fer memòria de la història del conte, o comentant-lo, llegint-lo o veient el DVD i a partir d'aquí introduir el concepte d'acollida i el de protecció i fer el lliurament a cada grup d'infants de les capses de titelles.
3. Cada grup s'ubicarà en un angle de l'aula, organitzant un racó per a la família de titelles de la qual s'ha d'encarregar durant uns dies.
4. Després de construir el racó de Ca la Brisa i de Ca la Lluïsa cada grup ha de pensar en una acció d'acollida i una de protecció que relacionin amb el conte. Aquestes accions es poden enumerar i deixar escrites en el mateix racó.

Poden ser en relació als mateixos membres de la família –la mare de la Brisa protegeix la seva filla petita, la Menta (per posar un exemple)–, o en relació amb altres persones –els nens i nenes del camp de refugiats acullen la Brisa i la seva família o la mestra de l'escola acull la proposta de la Lluïsa de veure el DVD amb els companys de classe (per exemple)–.

5. Cada dia, durant la setmana s'ha de disposar d'una estoneta per acostar-se al racó de cada família, jugar amb els titelles, parlar-hi i pensar en noves situacions d'acollida i protecció que puguin necessitar.

TANQUEM.

Per finalitzar l'activitat es pot fer una representació amb els mateixos titelles on es puguin expressar totes les accions enumerades, tant per una família com per l'altra. D'aquesta representació se n'han d'extreure conclusions relacionades amb els motius de l'acollida, de la protecció i sobre les diferents maneres en què poden expressar-se tots dos comportaments.

TEMPS.

L'acollida de titelles ha de durar una setmana. Cal comptar amb la sessió inicial de presentació dels conceptes, repartiment dels titelles, organització dels grups i dels racons i primera enumeració d'accions relacionades i amb una estona diària durant tres dies més per relacionar-se amb els titelles i el tema de treball. Finalment cal una última sessió per fer les representacions finals de cada grup d'acollida.

QUÈ NECESSITEM?

Les capses de titelles, llapis, paper, teles, cartolines, etc. per muntar el racó de cada família. Mobles de l'aula que es puguin moure.

ALTRES POSSIBILITATS.

Una variant és que el focus de reflexió, en lloc de ser el conte i els seus protagonistes, siguin els mateixos nens i nenes de la classe. Pensar en situacions d'acollida o protecció que hagin viscut o bé que hagin tingut envers altres persones o, fins i tot, animals. Segons l'edat dels nens i nenes es pot plantejar aquesta activitat relacionada amb notícies de la premsa i amb temes molt diversos.

ACTIVITAT 5.6

L'ACNUR.

QUÈ APRENEM?

- Què és l'ACNUR/UNHCR (en les seves sigles en anglès), quan es crea i perquè.
- A familiaritzar-nos amb el que fa, on i amb qui ho fa.
- A conèixer si hi ha altres infants al món pensant el mateix que nosaltres.
- A fer col·laboracions que serveixin als infants que, com la Brisa i els seus germans, han de fugir i viure en un camp de refugiats.

FEINA PRÈVIA.

Es pot partir del concepte del Glossari però és altament recomanable visitar la web del Comitè Espanyol de l'ACNUR (www.eacnur.org) i les pàgines internacionals de l'ACNUR (www.acnur.org / www.unhcr.org) on el professorat trobarà tota la informació imaginable i necessària sobre la seva història, les seves funcions, les campanyes que realitza, dades i xifres sobre persones refugiades al món, publicacions i materials educatius, entre d'altra interessant documentació.

DESENVOLUPAMENT.

Es tracta que els nens i nenes coneguin qui ha impulsat el recurs educatiu amb què estan treballant, a què es dedica, a qui ajuda, on ho està fent, quin tipus d'ajudes ofereix. Cal explicar també la presència d'una entitat associada a l'ACNUR amb presència a Catalunya, el Comitè Català de l'ACNUR. El procés de treball és similar al plantejat per les activitats anteriors d'aquest mateix quadern, però en aquesta la possibilitat d'entrar en contacte amb la institució i les persones que hi treballen o de participar en tallers i/o jornades que el Comitè Català de l'ACNUR organitzi, són una realitat ben possible i ben propera. I la recomanem.

1. Realitzar una cerca d'informació a través de la web del Comitè Espanyol de l'ACNUR (www.eacnur.org) i de les pàgines internacionals de l'ACNUR (www.acnur.org / www.unhcr.org) amb els nens i nenes. Aquestes web ofereixen moltes possibilitats que permeten adaptar la cerca a l'edat dels infants. Des d'audiovisuals de curta durada, a testimonis d'infants o joves refugiats o a un joc de simulació.
2. Seria òptim disposar d'un canó de projecció que permetés visualitzar col·lectivament la cerca al web, convertint-se així en una activitat compartida.
3. Prioritzar alguna de les accions que es realitzin a Catalunya pel Comitè Català de l'ACNUR (es pot trobar l'agenda d'activitats a www.eacnur.org) que més interessin al conjunt del grup per mirar de conèixer-les més a fons.
4. Establir contacte amb el Comitè Català de l'ACNUR per tal de que facin una visita al centre segons les seves possibilitats. L'objectiu és entrar en contacte personal,

però també escoltar de viva veu la feina que s'està duent a terme, i aclarir tots els dubtes que puguin sorgir.

5. Aquesta visita pot aprofitar-se per veure conjuntament el DVD de "L'ametller no va poder fugir", donant així més elements al Comitè Català per conèixer l'impacte del recurs educatiu.

TANQUEM.

Si es duu a terme la visita i es produeix un diàleg amb alguna persona de l'ACNUR proposem recollir els efectes d'aquestes converses, ja sigui individualment o en grups, i fer-ne difusió. La revista de l'escola, la pàgina web, algun berenar amb les famílies, alguna jornada de final de curs amb motiu del **Dia Mundial del Refugiat**. Tot són possibilitats per donar a conèixer la tasca de l'ACNUR i les situacions d'emergència i gravetat que cada dia viuen milions de persones.

TEMPS.

Cal pensar en un mes aproximadament, des de l'inici de la cerca amb els nens i nenes de la classe fins a la devolució a l'ACNUR dels aprenentatges fets, ja que s'ha d'organitzar la possibilitat de fer la visita i, per tant, coordinar agendes. Si es prescindeix de la visita es pot dur a terme la cerca genèrica i la més concreta amb una o dues sessions de treball conjuntes.

QUÈ NECESSITEM?

Accés a internet per visitar les web proposades. Millor en aules d'informàtica perquè molts nens i nenes alhora ho puguin cercar. També, per a la projecció en comú, un canó i un espai adequat per seure i escoltar-se. Si es duu a terme la visita, temps per organitzar-ho tot. Papers, bolígrafs, gravadores de veu, etc. per a l'enregistrament.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Es pot parlar amb les famílies i mirar de fer una activitat de recaptació de fons que impliqui a docents i familiars per col·laborar en el finançament dels projectes que l'ACNUR porta a terme sobre el terreny. Consultar al Comitè Català de l'ACNUR sobre possibilitats d'accions d'aquest tipus a les escoles.
- Una altra opció és cercar informació sobre altres institucions que, com l'ACNUR, estan treballant per les persones refugiades arreu del món.
- En coordinació amb el Comitè Català de l'ACNUR, es podria escriure a l'ambaixador de l'ACNUR a Espanya, el presentador Jesús Vázquez, per fer-li arribar suggeriments, reflexions, dibuixos o el que sigui, relacionat amb la reflexió sobre la tasca d'ACNUR feta pels nens i nenes. De ben segur que els hi respondria amablement segons la seva disponibilitat.
- Seria altament recomanable fer-li arribar les conclusions del treball realitzat al Comitè Català de l'ACNUR, perquè aquest, a més d'avaluar l'eficàcia del recurs, valori la possibilitat de publicar aquestes aportacions a la pàgina web del Comitè Español de l'ACNUR o al butlletí "Refugiats", en funció de la disponibilitat d'espai i del contingut. D'aquesta manera es visualitzarien totes les escoles que estan treballant en la sensibilització sobre el refugi i l'asil.
- L'oficina del Comitè Català de l'ACNUR disposa d'un "Llibre Brisa", un exemplar de l'om gruixut, enquadernat en tapa dura i amb alguns centenars de pàgines en blanc, per tal de que tots els nens i nenes puguin deixar constància del seu coneixement del fenomen, de la situació internacional o dels sentiments que la Brisa i la resta de protagonistes del conte els hi hagi pogut suscitar. Cal fer la sol·licitud del Llibre al Comitè Català de l'ACNUR.

OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA ESTABLERTS PER LA LLEI D'ORDENACIÓ EDUCATIVA (LOE) de 2006 QUE ES TREBALLEN AMB LES ACTIVITATS D'AQUEST NUCLI.

Per Àrees de Coneixement

Font: elaboració pròpia grup recerca MOSSA, UAB, a partir del Decret 142/2007, de 26 de juny, del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA I ELS DRETS HUMANS

	Aprendre a ser i actuar de manera autònoma				Aprendre a conviure				Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global			
	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
Act 1	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí
Act 2	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí
Act 3	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí
Act 4	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí
Act 5	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 6	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí

Nucli 5

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE LLENGÜES

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Act 1	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí	Sí	Sí-P	Sí				Sí-P
Act 2	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 3	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí		Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 4	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí		Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 5	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 6	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí	Sí	Sí-P	Sí				Sí-P

Nucli 5

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL SOCIAL I CULTURAL

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Act 1	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí
Act 2	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí
Act 3	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí
Act 4	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí
Act 5	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí					Sí	Sí	Sí	
Act 6	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí

Nucli 5

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ ARTÍSTICA

Nucli 5

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Act 1		Sí		Sí	Sí	Sí				Sí	
Act 2		Sí		Sí	Sí	Sí					
Act 3		Sí		Sí	Sí	Sí					
Act 4		Sí		Sí	Sí	Sí					
Act 5					Sí	Sí					
Act 6		Sí			Sí	Sí				Sí	

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ FÍSICA

Nucli 5

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Act 1										
Act 2										
Act 3										
Act 4										
Act 5										
Act 6										

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE MATEMÀTIQUES

Nucli 5

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Act 1	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí
Act 2	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí
Act 3										
Act 4										
Act 5										
Act 6						Sí				Sí

"Sí" indica que els objectius es treballen sense objeccions si es desenvolupa l'activitat com està proposada.

"Sí-P" indica que els objectius es treballen parcialment: només per a llengua catalana.

"Sí-T" indica que els objectius es treballen de manera transversal i/o tangencial, depenent de l'orientació que cada docent pugui imprimir en el seu desenvolupament.

Els espais en blanc indiquen que l'objectiu en qüestió no es treballa.

